

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور

۲۳. بخش‌های هواشناسی و مدیریت بحران

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات زیربنایی

کد موضوعی: ۲۵۰
شماره مسلسل: ۱۴۰۶۷
دی‌ماه ۱۳۹۳

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده	۲
مقدمه	۲
۱. بررسی بودجه بخش هواشناسی	۳
۱-۱. معرفی بخش هواشناسی	۳
۱-۲. بررسی اعتبارات بخش هواشناسی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	۵
۱-۳. اظهار نظر کارشناسی درباره بودجه بخش هواشناسی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	۱۰
۲. بررسی بودجه بخش مدیریت بحران کشور	۱۲
۲-۱. تاریخچه سازمان مدیریت بحران کشور	۱۲
۲-۲. نحوه تخصیص اعتبارات سازمان مدیریت بحران کشور	۱۳
۲-۳. آسیب شناسی تخصیص اعتبارات سازمان مدیریت بحران کشور	۱۴
۲-۴. وضعیت اعتبارات سازمان مدیریت بحران کشور در سال های اخیر	۱۵
۲-۵. اظهار نظر کارشناسی درباره بودجه بخش مدیریت بحران کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	۱۵
منابع و مأخذ	۱۷

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور ۲۳. بخش‌های هواشناسی و مدیریت بحران

راهبردهای پیشنهادی برای بررسی لایحه بودجه ۱۳۹۴ در مجلس شورای اسلامی

در راستای ارتقای کارآیی و اثربخشی بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ نسبت به سال‌های گذشته پیشنهاد می‌شود که نمایندگان و کمیسیون‌های محترم به موارد زیر تمرکز نمایند:

- **مبانی قانونی:** بررسی شود مبنای قانونی برآورد منابع و مصارف در بودجه در هریک از امور بخشی و فرابخشی چیست؟

- **تغییر هزینه‌ها:** آیا مجموعه اعتباراتی که در هریک از بخش‌های تخصصی (مانند مسکن، حمل‌ونقل، آموزش، بهداشت و...) پیش‌بینی شده است برای انجام وظایف آن حوزه (نه دستگاه) کافی است؟ دلیل تغییرات اعتبارات نسبت به سال قبل در هریک از بخش‌ها چیست؟

- **عدم قانونگذاری جدید:** در بررسی احکام بودجه، احکامی که درصدد قانونگذاری جدید یا اصلاح قوانین دائمی در لایحه هستند حذف شوند و همچنین مجلس از ارائه پیشنهادهای جدید از این دست اجتناب کند تا مانع از درهم‌ریختگی نظام قانونی و حقوقی کشور شود.

- **عدم ورود به اصلاح ردیف‌های بودجه‌ای:** مجلس از ورود به اصلاح ردیف‌های بودجه‌ای به خصوص ردیف‌های ذیل قوه مجریه اجتناب کند که این امر ناقض صلاحیت نظارتی مجلس و نقض تفکیک قواست.

- **اعمال اصلاحات بودجه‌ای توسط دولت:** در نهایت اینکه، مجلس بجای اینکه خودش برای اصلاح لایحه بودجه دست به کار شود، با بررسی راهبردهای بودجه در هریک از امور بخشی و فرابخشی، ظرفیت سیاسی و حقوقی لازم را برای اصلاح بودجه توسط دولت فراهم نماید.^۱

۱. برای اطلاعات بیشتر در این مورد به گزارش‌های «قواعد ناظر بر ارائه پیشنهادهای بودجه‌ای» به شماره مسلسل ۱۴۰۴۵ و «مجلس و بودجه: راهبردها و رویکردها» شماره مسلسل ۲۳۰۱۲۸۷۲ مراجعه شود.

چکیده

در بخش اول این گزارش بررسی وضعیت اعتبارات سازمان هواشناسی کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ مورد بررسی قرار گرفته است. در بخش دوم نیز به بررسی بودجه سازمان مدیریت بحران کشور پرداخته شده است. اعتبارات بخش هواشناسی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ تحت عناوین پنج برنامه خدمات هواشناسی، پژوهش‌های کاربردی، آموزش غیررسمی کوتاه‌مدت، حمایت از تحقیق و توسعه تجاری و صنعتی و برنامه توسعه علوم طبیعی محض و کاربردی ارائه شده است. جمع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه خدمات هواشناسی به‌عنوان مهمترین برنامه بخش هواشناسی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ نسبت به رقم مصوب در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ به میزان ۱۴/۳۱ درصد رشد داشته است. همچنین درصد رشد بودجه سازمان هواشناسی در بخش اعتبارات هزینه‌ای ۱۹ درصد و در بخش اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای حدود ۱۷ درصد بوده است و بودجه سازمان هواشناسی در مجموع ۱۷/۶۵ درصد نسبت به سال قبل رشد را نشان می‌دهد. اهمیت بخش هواشناسی و تأثیر آن بر سایر بخش‌ها، نیاز به تکمیل و تجهیز تأسیسات این بخش و وقوع پدیده‌های طبیعی اقلیمی مرتبط با این بخش، نیاز به توجه بیشتر به اعتبارات این بخش را در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور نشان می‌دهد. در رابطه با اعتبارات سازمان مدیریت بحران کشور قابل ذکر است که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سازمان مدیریت بحران کشور به میزان ۴۹,۰۰۰ میلیون ریال می‌باشد، که این مبلغ به میزان ۱۳ درصد رشد، نسبت به رقم مصوب قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کشور نشان می‌دهد. لازم به ذکر است، از آنجایی که قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور به صورت موقت است، لذا برای دائمی کردن و بسط تشکیلات آن متناسب با مواد قانونی مربوط، نیازمند اعتباراتی فراتر از افزایش ۱۳ درصدی مرقوم در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ است.

مقدمه

در حال حاضر کشور ایران شاهد ظهور پدیده‌های جوی و اقلیمی از جمله وقوع خشکسالی از طرفی و رخداد پدیده‌های ناشی از پیامدهای خشکسالی از قبیل گردوغبار، آلودگی هوا و آتش‌سوزی جنگل‌ها و مراتع کشور از طرف دیگر می‌باشد. در این راستا اهمیت بخش هواشناسی و برنامه‌های مرتبط با این بخش از قبیل برنامه خدمات هواشناسی شامل زیربرنامه‌های پیش‌بینی، پایش و غیره، غیرقابل انکار است. علاوه بر اثرپذیری بخش‌های حمل‌ونقل، هوانوردی و دریانوردی از بخش هواشناسی، وابستگی بخش‌های دیگر به این بخش از جمله بخش کشاورزی، آب و محیط زیست اهمیت این بخش را مضاعف می‌نماید.

اعتبارات بخش هواشناسی شامل اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای می‌باشد که به طور عمده به برنامه خدمات هواشناسی و برنامه توسعه علوم طبیعی محض و کاربردی اختصاص دارد. در رابطه با بخش مدیریت بحران کشور لازم به ذکر است که کشور ایران یکی از خطرپذیرترین کشورها به لحاظ قرارگیری در معرض مخاطرات طبیعی به شمار می‌رود، به طوری که می‌توان گفت از ۴۳ مخاطره طبیعی جهان در حدود ۳۲ مورد در ایران رخ می‌دهد؛ وقوع حوادث متعدد در سال‌های اخیر در کشور از جمله زمین‌لرزه‌های اردبیل، رودبار و منجیل، بم، ورزقان و همچنین سیل گلستان شاهد این مدعاست. از طرفی عدم رعایت استانداردهای لازم در اجرای پروژه‌های مختلف در سطح کشور از خرد تا کلان باعث افزایش سطح آسیب‌پذیری در برابر حوادث مختلف طبیعی شده است که نگاهی گذرا به آمار تلفات انسانی و خسارات مالی در حوادث مختلف کشور مؤید این موضوع می‌باشد. بنابراین ایجاد ساختاری برای اعمال مدیریتی یکپارچه و فرابخشی در سطح کشور جهت کاهش سطح آسیب‌پذیری در برابر اینگونه حوادث همواره ضرورتی اجتناب‌ناپذیر می‌باشد. در بخش اول این گزارش، به تحلیل اعتبارات قوانین بودجه‌ای سال‌های گذشته در بخش هواشناسی و بیان چالش‌های موجود آن پرداخته خواهد شد و در بخش دوم این گزارش موارد و نکات مربوط به اعتبارات سازمان مدیریت بحران کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱. بررسی بودجه بخش هواشناسی

هدف این بخش تلاش برای آشکارسازی نقاط قوت و ضعف بودجه‌ریزی برنامه‌ها و سازمان مرتبط با بخش هواشناسی در کشور است تا با ارائه تصویر مناسب از وضعیت فعلی، به تصمیم‌گیران و مدیران ذیربط در جهت کاهش و رفع مشکلات این بخش کمک شود. در این بخش، ابتدا بخش هواشناسی و فعالیت‌های آن به صورت خلاصه معرفی خواهد شد. سپس به معرفی و نقش سازمان متولی حوزه هواشناسی پرداخته و مباحث پیرامون آن به اختصار اشاره می‌شود. در ادامه بودجه‌ریزی سازمان هواشناسی مورد بررسی و بحث قرار خواهد گرفت.

۱-۱. معرفی بخش هواشناسی

براساس مطالعات صورت گرفته در ارتباط با چالش‌های اقلیمی کشور، متأسفانه از اوایل قرن بیست‌ویکم به بعد تقریباً در دوسوم کشور روند بارش منفی بوده است. منطقه جنوب شرق کشور، منطقه‌ای است که یکی از طولانی‌ترین خشکسالی‌ها را طی ۱۵ سال اخیر تجربه کرده است. تداوم کم‌آبی و خشکسالی در قسمت اعظم کشور (از جمله یک‌سوم جنوبی آن) حاکم است. می‌توان گفت در

دهه اخیر کل کشور ایران درگیر پدیده خشکسالی بوده است که این شرایط موجب افت حجم ذخایر آب‌های زیرزمینی و افت پوسته زمین و به دنبال آن کاهش ظرفیت‌های نگهداری آب‌های زیرزمینی شده است. علاوه بر آن نسبت بارش‌های جامد به کل بارش در تمامی نقاط کشور کاهش یافته است که تبعات آن عدم امکان تغذیه تدریجی سفره‌های آب‌های زیرزمینی از منابع برقی شده است و عمده ذخیره‌سازی سدها از بارش‌های رگباری و سیل‌آسا صورت می‌گیرد. همچنین در سال‌های اخیر توفان‌های گردوخاک که زمانی فقط محدود به جنوب شرق کشورمان در مرز ایران و پاکستان (زابل) بود، هم‌اکنون بخش وسیعی از کشورمان را فراگرفته است که بنا به نظر متخصصان عمدتاً ناشی از کاهش رواناب و رطوبت سطحی در کشورهای واقع در غرب ایران است.

از سوی دیگر، مطالعات مربوط به تغییر اقلیم که در مرکز ملی اقلیم کشور و براساس مدلسازی‌های دینامیکی انجام شده است نشان می‌دهند که مهمترین مشخصه اقلیم آینده ایران افزایش پدیده‌های حدی اقلیمی مانند خشکسالی، سیل، تگرگ، توفان‌های گردوخاک و بارش‌های سیل‌آسا می‌باشد. این وضعیت ضمن اینکه هزینه‌های مربوط به حوادث غیرمترقبه را افزایش می‌دهد، میزان اعتمادپذیری به بودجه‌ریزی‌های سالیانه را نیز کاهش می‌دهد، زیرا وقوع یک بلیه غیرمترقبه می‌تواند حجم عظیمی از بودجه را برای بازسازی و یا کاهش آثار آن به سوی خود جلب کند. این موضوع، لزوم بهینه‌سازی شبکه‌های دیدبانی برای تکمیل داده‌های مورد نیاز کاربران، استفاده از ابزارهای نوین برای تجزیه و تحلیل‌ها و مدلسازی‌های اقلیمی، توجه کافی به اهمیت مدیریت ریسک هواشناسی به جای مدیریت بحران و تغییر اقلیم در برنامه‌های کلان کشور برای توسعه پایدار را می‌طلبد.

سازمان هواشناسی کشور به‌عنوان متولی اصلی تحقیق و شناخت کامل اتمسفر و کلیه پدیده‌های جوی، تنظیم و تجزیه و تحلیل اطلاعات و آمارهای هواشناسی و ارائه و کشف نتایج حاصله به‌منظور کمک به برنامه‌ریزی، پیشرفت و افزایش بازدهی مؤثر در فعالیت‌های کشاورزی، آب، تأمین انرژی، سلامتی و بهبود ارتباطات هوایی، دریایی و زمینی و مطالعات محیط زیست و غیره شناخته می‌شود. این سازمان دارای طرح‌ها و اولویت‌های پژوهشی در بخش‌ها و حوزه‌های مختلف زیر است:

بخش انرژی: حوزه تولید انرژی‌های تجدیدپذیر با بهره‌گیری از خصوصیات فیزیکی هوا، زمین و دریا.

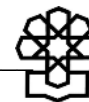
بخش حمل‌ونقل: حوزه حفظ ایمنی حمل‌ونقل با استفاده از پیش‌آگاهی‌های جوی.

بخش عمران: حوزه ساخت‌وساز بهینه با استفاده از دانش هواشناسی.

بخش کشاورزی، غذا و منابع طبیعی: حوزه توسعه پایدار با استفاده از پیش‌آگاهی‌های جوی.

بخش صنایع و معادن: حوزه تأثیر متقابل صنعت ملی و دانش هواشناسی در بهبود اقتصادی کشور.

بخش دفاع و امنیت ملی: حوزه افزایش توان دفاعی با آگاهی از خصوصیات فیزیکی هوا و دریا

و پیش‌آگاهی‌های هواشناسی.

بخش فرهنگی و اجتماعی: حوزه هواشناسی در خدمت عامه.

بخش مدیریت، اقتصاد و بازرگانی: حوزه هواشناسی و مدیریت کلان کشور.

بخش سلامت و رفاه: حوزه بهبود سلامت و افزایش رفاه با استفاده از علوم کاربردی هواشناسی. بررسی بالا، نقش این سازمان در پیشبرد اهداف کشور در زمینه‌های مختلف را به خوبی آشکار می‌سازد. لذا توجه برنامه‌ریزان و مدیران ارشد کشور به این موضوع می‌تواند بسیار مؤثر و سازنده باشد.

۲-۱. بررسی اعتبارات بخش هواشناسی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

بودجه سازمان هواشناسی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، نسبت به رقم مصوب در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ حدود ۱۷/۶ درصد رشد را نشان می‌دهد و از رقم ۴۷۵,۰۰۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۳ به رقم ۵۵۸,۸۵۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۴ رسیده است. بودجه این سازمان در بخش هزینه‌های از رقم ۱۴۰,۰۰۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۳ به رقم ۱۶۶,۶۰۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۴ رسیده است که حدود ۱۹ درصد رشد داشته است. همچنین اعتبارات در بخش تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۱۷ درصد رشد داشته و از رقم ۳۳۵,۰۰۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۳ به رقم ۳۹۱,۹۵۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۴ رسیده است. با توجه به جمع رقم بودجه سازمان هواشناسی در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ که میزان ۴۷۵,۰۰۰ میلیون ریال بوده است و رقم بودجه تخصیص یافته تا پایان آبان‌ماه به این سازمان که ۲۸۵,۷۳۴ میلیون ریال بوده است، حدود ۶۰ درصد از رقم بودجه مصوب، محقق شده است.

جدول ۱. مقایسه بودجه سازمان هواشناسی کشور در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴

(میلیون ریال)

ردیف	سال	هزینه			تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	تملک دارایی‌های مالی	جمع	درصد تغییرات بودجه سازمان در لایحه ۱۳۹۴ نسبت به قانون سال ۱۳۹۳
		عمومی	اختصاصی	جمع				
۱	مصوب ۱۳۹۳	۱۴۰,۰۰۰	۰	۱۴۰,۰۰۰	۰	۱۴۰,۰۰۰	۰	
۲	تخصیص ۱۳۹۳	۱۰۳,۵۴۷	۰	۱۰۳,۵۴۷	۰	۱۰۳,۵۴۷	۵۹	
	درصد تخصیص	۷۳/۹	-	۷۳/۹	۰	۷۳/۹	۵۹	
۳	لایحه ۱۳۹۴	۱۶۶,۶۰۰	۰	۱۶۶,۶۰۰	۰	۱۶۶,۶۰۰	۴۷	

مأخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۳ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۴.

دو پژوهش‌کننده هواشناسی و اقلیم‌شناسی تحت نظر سازمان هواشناسی کشور اداره می‌شوند که اعتبارات این دو مرکز پژوهشی در سال ۱۳۹۴ در بخش بودجه هزینه‌های نسبت به سال ۱۳۹۳ حدود ۵۹ درصد افزایش را نشان می‌دهد، اما در بخش اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کاهش حدود ۴۷ درصد اتفاق افتاده است.

جدول ۲. مقایسه بودجه پژوهشکده هواشناسی و اقلیم‌شناسی در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴

(میلیون ریال)

درصد تغییرات لایحه ۱۳۹۴ نسبت به قانون سال ۱۳۹۳	جمع	تملك دارایی‌های مالی	درصد تغییرات لایحه ۱۳۹۴ نسبت به قانون سال ۱۳۹۳	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	هزینه			سال	ردیف	
					درصد تغییرات لایحه ۱۳۹۴ نسبت به قانون سال ۱۳۹۳	جمع	اختصاصی			هزینه عمومی
۳۷/۵	۴۶,۴۳۹	۰	۴۷/۰	۹,۴۳۹	۵۹/۱	۳۷,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۱۷,۰۰۰	۱۳۹۳ مصوب	۱
	۳۴,۴۵۷	۰		۵,۵۹۳		۲۸,۸۶۴	۱۶,۸۳۱	۱۲,۰۳۳	تخصیص ۱۳۹۳	۲
	۷۴/۲	-		۵۹/۲		۷۸/۰	۸۴/۱	۷۰/۸	درصد تخصیص	
	۶۳,۸۵۰	۰		۵,۰۰۰		۵۸,۸۵۰	۴۰,۰۰۰	۱۸,۸۵۰	۱۳۹۴ لایحه	۳

مأخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۳ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۴.

سازمان هواشناسی کشور دارای پنج برنامه شامل برنامه خدمات هواشناسی (دارای زیربرنامه‌های استانداردسازی فعالیت‌های هواشناسی، خدمات خشکسالی و اقلیم‌شناسی، خدمات عامه و کاهش آثار زیانبار بلایای جوی، خدمات هواشناسی آب‌شناسی، خدمات هواشناسی آلودگی هوا و گردوخاک، خدمات هواشناسی جاده‌ای، خدمات هواشناسی دریایی، خدمات هواشناسی هوانوردی، خدمات هواشناسی کشاورزی)، برنامه پژوهش‌های کاربردی (شامل زیربرنامه‌های پژوهش و مطالعه کاهش آثار زیانبار پدیده‌های جوی و اقلیمی و آلودگی هوا، پژوهش و مطالعه محیطی و اقلیمی)، برنامه آموزش غیررسمی کوتاه‌مدت (شامل زیربرنامه آموزش کوتاه‌مدت مهارتی)، برنامه حمایت از تحقیق و توسعه تجاری و صنعتی و برنامه توسعه علوم طبیعی محض و کاربردی (شامل زیربرنامه‌های پژوهش‌های کاربردی، راهبری و نظارت، ظرفیت‌سازی و آموزش) می‌باشد. وضعیت اعتباری پنج برنامه مذکور به شرح جدول ۳ می‌باشد.

جدول ۳. مقایسه اعتبارات سازمان هواشناسی برحسب برنامه در سال ۱۳۹۳ با لایحه سال ۱۳۹۴

(میلیون ریال)

جمع کل				مصارف								عنوان	ردیف
				تملك دارایی‌های سرمایه‌ای				هزینه‌ها					
درصد تغییرات لایحه ۱۳۹۴ نسبت به قانون ۱۳۹۳	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	تخصیص ۱۳۹۳	مصوب سال ۱۳۹۳	درصد تغییرات لایحه ۱۳۹۴ نسبت به قانون ۱۳۹۳	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	تخصیص ۱۳۹۳	مصوب سال ۱۳۹۳	درصد تغییرات لایحه ۱۳۹۴ نسبت به قانون ۱۳۹۳	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	تخصیص ۱۳۹۳	مصوب سال ۱۳۹۳		
۱۴/۳	۵۳۹,۵۶۳	۲۸۳,۵۰۸	۴۷۲,۰۰۰	۱۷/۰	۳۹۱,۹۵۰	۱۸۳,۱۸۷	۳۳۵,۰۰۰	۷/۷	۱۴۷,۶۱۳	۱۰۰,۳۲۱	۱۳۷,۰۰۰	برنامه خدمات هواشناسی	۱
۳۲/۹	۳,۹۸۷	۲,۲۲۶	۳,۰۰۰	-	۰	۰	۰	۳۲/۹	۳,۹۸۷	۲,۲۲۶	۳,۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۲
-	۱۵,۰۰۰	۰	۰	-	۰	۰	۰	-	۱۵,۰۰۰	۰	۰	برنامه آموزش غیررسمی کوتاه‌مدت	۳
-۴۷/۰	۵,۰۰۰	۵,۵۹۳	۹,۴۳۹	-۴۷/۰	۵,۰۰۰	۵,۵۹۳	۹,۴۳۹	-	۰	۰	۰	برنامه حمایت از تحقیق و توسعه تجاری و صنعتی	۴
۱۰/۹	۱۸,۸۵۰	۱۲,۰۳۳	۱۷,۰۰۰	-	۰	۰	۰	۱۰/۹	۱۸,۸۵۰	۱۲,۰۳۳	۱۷,۰۰۰	برنامه توسعه علوم طبیعی محض و کاربردی	۵
۱۶/۱	۵۸۲,۴۰۰	۳۰۳,۳۶۰	۵۰۱,۴۳۹	۱۵/۳	۳۹۶,۹۵۰	۱۸۸,۷۸۰	۳۴۴,۴۳۹	۱۸/۱	۱۸۵,۴۵۰	۱۱۴,۵۸۰	۱۵۷,۰۰۰	مجموع	

مأخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۳ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۴.

برنامه خدمات هواشناسی شامل فعالیت‌هایی از جمله راهبری سیستم‌های هواشناسی و پشتیبانی، تبادل، تولید، پردازش و انتشار اطلاعات هواشناسی، آموزش غیررسمی کارکنان، نظارت بر خدمات هواشناسی و سیاستگذاری و برنامه‌ریزی خدمات هواشناسی می‌باشد. بودجه پیش‌بینی شده برای این برنامه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ نسبت به رقم مصوب سال ۱۳۹۳ در بخش هزینه‌ای ۷/۷ درصد افزایش و در بخش تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۱۷ درصد رشد داشته است.

اهم فعالیت‌های برنامه پژوهش‌های کاربردی عبارت است از: پژوهش و مطالعه کاهش آثار بلایای جوی و اقلیمی و دریایی، پژوهش و مطالعه فیزیکی آماری و مدلسازی عددی در زمینه‌های مختلف هواشناسی کاربردی، پژوهش و مطالعه محیطی و اقلیمی، پژوهش در ارتباط با بازیافت داده و اطلاعات، حمایت از پایان‌نامه‌های دکتری و کارشناسی ارشد مرتبط و مقالات علمی و مشارکت در همایش‌های علمی و چاپ کتب مرتبط. این برنامه در بخش اعتبارات هزینه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ نسبت به سال ۱۳۹۳، ۳۲/۹ درصد رشد داشته است.

برای برنامه آموزش غیررسمی کوتاه‌مدت شامل آموزش کوتاه‌مدت مهارتی در لایحه بودجه ۱۳۹۴، میزان ۱۵,۰۰۰ میلیون ریال اعتبار در نظر گرفته شده در حالی که در سال ۱۳۹۳ برای این بخش اعتباری لحاظ نشده بوده است.

در برنامه حمایت از تحقیق و توسعه تجاری و صنعتی، در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ اعتباری برابر ۹,۴۳۹ میلیون ریال در نظر گرفته شده بود که این رقم در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ به ۵,۰۰۰ میلیون ریال رسیده است که حدود ۴۷ درصد کاهش را نشان می‌دهد که کاهش مذکور می‌تواند آثار منفی بر اهداف این برنامه داشته باشد.

در برنامه توسعه علوم طبیعی محض و کاربردی در بخش اعتبارات هزینه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ نسبت به سال ۱۳۹۳ حدود ۱۰/۸۸ درصد رشد داشته است و از رقم ۱۷,۰۰۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۳ به رقم ۱۸,۸۵۰ میلیون ریال در لایحه بودجه ۱۳۹۴ رسیده است.

در جدول ۴ روند عملکرد و تخصیص بودجه بخش هواشناسی طی سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۳ آورده شده است. براساس این جدول عملکرد تخصیص در ۹ ماهه اول سال ۱۳۹۳ برابر با ۶۰ درصد می‌باشد.

(میلیون ریال)

جدول ۴. عملکرد بودجه هواشناسی در طی سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۹۳

درصد عملکرد عملکرد ۹ ماهه	سال ۱۳۹۳		سال ۱۳۹۲		سال ۱۳۹۱		سال ۱۳۹۰		سال ۱۳۸۹		سال ۱۳۸۸		سال ۱۳۸۷		سال ۱۳۸۶		نام برنامه / طرح
	عملکرد ۹ ماهه	مصوب	عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	
۷۳/۲	۱۰۲,۵۴۷	۱۴۰,۰۰۰	۱۲۴,۷۱۶	۱۲۰,۵۲۷	۱۰۸,۴۰۲	۱۴۰,۸۱۶	۱۰۵,۳۴۸	۱۱۳,۰۰۰	۷۸,۵۹۴	۸۰,۵۶۵	۶۰,۴۱۱	۶۱,۵۳۴	۵۷,۴۵۲	۵۶,۷۹۶	۴۹,۵۲۵	۴۹,۵۲۵	۱. اعتبارات هزینه‌ای ستاد مرکزی
۷۳/۲	۱۰۰,۳۲۱	۱۳۷,۰۰۰	۱۲۱,۷۱۶	۱۱۷,۵۲۷	۱۰۶,۵۷۷	۱۳۶,۰۵۳	۱۰۰,۷۱۵	۱۱۰,۰۰۰	۷۶,۳۴۹	۷۸,۴۵۵	۵۸,۵۷۷	۵۹,۷۰۰	۵۵,۹۲۴	۵۵,۲۶۸	۴۸,۰۰۰	۴۸,۰۰۰	برنامه خدمات هواشناسی
۷۴/۲	۲,۲۲۶	۳,۰۰۰	۳,۰۰۰	۳,۰۰۰	۱,۸۲۵	۴,۷۶۳	۴,۶۳۳	۳,۰۰۰	۲,۲۴۵	۲,۱۱۰	۱,۸۳۴	۱,۸۳۴	۱,۵۲۸	۱,۵۲۸	۱,۵۲۵	۱,۵۲۵	برنامه پژوهش‌های کاربردی
۵۴/۷	۱۸۳,۱۸۷	۳۳۵,۰۰۰	۲۶۸,۵۱۶	۳۳۰,۰۰۰	۱۷۵,۲۹۹	۳۴۲,۸۹۵	۱۹۹,۷۶۶	۲۵۹,۸۵۳	۲۶۴,۳۷۵	۲۶۴,۲۷۵	۱۷۳,۳۷۷	۳۹۳,۲۸۴	۱۶۸,۶۰۰	۳۰۰,۹۳۱	۹۳,۶۵۳	۲۱۷,۹۰۵	۲. اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ستاد مرکزی
۵۸/۵	۱۵۱,۰۵۲	۲۵۸,۰۰۰	۲۳۰,۳۴۲	۲۵۸,۳۶۶	۱۴۵,۰۰۰	۳۴۴,۹۲۵	۱۵۵,۱۲۷	۱۸۸,۱۱۵	۱۷۸,۸۲۷	۱۷۸,۸۲۷	۱۱۲,۳۹۹	۳۱۳,۷۸۴	۱۱۷,۱۰۰	۲۴۹,۴۳۱	۸۳,۷۰۳	۲۰۱,۸۰۵	طرح توسعه فناوری اطلاعات هواشناسی
۲۹/۱	۲,۰۴۰	۷,۰۰۰	۳,۰۵۳	۵,۶۳۴	۳۰۰	۵,۷۴۰	۵,۰۹۵	۵,۶۳۴	۶,۳۲۱	۶,۳۲۱	۶,۶۶۲	۹,۵۰۰	۱,۵۰۰	۱,۵۰۰	۱,۱۰۰	۱,۱۰۰	طرح تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات
۴۳	۳۰,۰۹۵	۷۰,۰۰۰	۳۵,۱۲۱	۶۶,۰۰۰	۲۹,۹۹۹	۹۲,۲۳۰	۳۹,۵۴۴	۶۶,۱۰۴	۷۹,۱۲۷	۷۹,۱۲۷	۵۴,۳۱۶	۷۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۸,۸۵۰	۱۵,۰۰۰	بهسازی و نوسازی ایستگاه‌ها و مراکز هواشناسی
۶۰/۱	۲۸۵,۷۳۴	۴۷۵,۰۰۰	۳۹۳,۲۳۲	۴۵۰,۵۲۷	۲۸۳,۷۰۱	۴۸۳,۷۱۱	۳۰۵,۱۱۴	۳۷۲,۸۵۳	۳۴۲,۸۶۹	۳۴۴,۸۴۰	۲۳۳,۷۸۸	۴۵۴,۸۱۸	۲۲۶,۰۵۲	۳۵۷,۷۳۷	۱۴۳,۱۷۸	۲۶۷,۴۳۰	جمع کل

مأخذ: استعلام از سازمان هواشناسی کشور و قوانین بودجه سال‌های گذشته.

۱-۳. اظهار نظر کارشناسی درباره بودجه بخش هواشناسی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

سازمان هواشناسی کشور به‌عنوان متولی اصلی تحقیق و شناخت کامل اتمسفر و کلیه پدیده‌های جوی، تنظیم و تجزیه و تحلیل اطلاعات و آمارهای هواشناسی و ارائه و کشف نتایج حاصله به‌منظور کمک به برنامه‌ریزی، پیشرفت و افزایش بازدهی مؤثر در فعالیت‌های کشاورزی، آب، تأمین انرژی، سلامتی و بهبود ارتباطات هوایی، دریایی و زمینی و مطالعات محیط زیست و غیره شناخته می‌شود. نکات قابل توجه و پیشنهادهای در رابطه با بودجه بخش هواشناسی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ عبارتند از:

- بودجه سازمان هواشناسی (ردیف ۱۱۳۰۰۰) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، نسبت به رقم مصوب سال ۱۳۹۳ حدود ۱۷/۶ درصد رشد را نشان می‌دهد که تا به حال با توجه به تخصیص تقریباً ۶۰ درصدی بودجه در سال ۱۳۹۳، افزایش مذکور پاسخگوی نیازهای این سازمان نخواهد بود و با توجه به عدم وجود درآمد اختصاصی قابل توجه برای این دستگاه شایسته است که به این امر در لایحه بودجه توجه بیشتری مبذول شود.

- بررسی قانون بودجه سال ۱۳۹۳ و اعتبارات تخصیص‌یافته به برنامه‌های مختلف بخش هواشناسی نشان می‌دهد که به‌طور متوسط حدود ۶۰ درصد ارقام مصوب، تخصیص یافته است که این عقب‌ماندگی در انجام تعهدات باید در بودجه سال ۱۳۹۴ در نظر گرفته شود.

- اعتبارات برآورد شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۳ در بخش هزینه‌ای در مجموع ۱۹ درصد و در بخش تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تنها ۱۷ درصد رشد داشته که با توجه به نرخ تورم موجود، افزایش اعتبارات در بخش هواشناسی کمتر از نرخ تورم می‌باشد.

- با توجه به اهمیت بخش هواشناسی به‌عنوان زیربنای بسیاری از تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ها در زمینه‌های مختلف از جمله حمل‌ونقل، کشاورزی، محیط زیست، سلامت و غیره لازم است تا به تحقیقات بنیادین و کاربردی در این بخش اهمیت هر چه بیشتری داده شود.

- از آنجایی که اخیراً معضل گردوغبار به یکی از چالش‌های جدی زیست‌محیطی کشور تبدیل شده است، لازم است تا اعتبارات مربوط به مطالعه، تجهیز ایستگاه‌های اندازه‌گیری و پایش و تسریع در اجرای سامانه‌های پیش‌آگاهی در اعتبارات سازمان هواشناسی کشور به‌عنوان یکی از دستگاه‌های مرتبط و دارای ظرفیت تخصصی در مواجهه با این امر، لحاظ گردد.

- با توجه به اینکه در حال حاضر، کشور فاقد آزمایشگاه ملی و مرجع تخصصی در زمینه علوم جو و هواشناسی کاربردی می‌باشد، برای اخذ مجوز و مصوبه ردیف اعتباری به منظور تأسیس آزمایشگاه مذکور باید تمهیداتی اندیشیده شود. لازم به ذکر است که تأسیس این آزمایشگاه می‌تواند علاوه بر پاسخگویی به نیازهای تخصصی و حرفه‌ای در سطح ملی، به عنوان یک قطب علمی - تخصصی حوزه

علوم جو و هواشناسی در بین کشورهای منطقه مطرح باشد و تأمین‌کننده بخشی از نیازهای اعتباری بخش هواشناسی کشور باشد.

- در بخش هواشناسی، مطالعات مربوط به تغییر اقلیم در کشور نشان می‌دهند که مهمترین مشخصه اقلیم آینده ایران افزایش پدیده‌های حدی اقلیمی مانند خشکسالی، سیل، تگرگ، توفان‌های مخرب و توفان‌های گردوخاک و بارش‌های سیل‌آسا می‌باشد. این وضعیت ضمن اینکه هزینه‌های مربوط به حوادث غیرمترقبه را افزایش می‌دهد، میزان اعتمادپذیری به بودجه‌ریزی‌های سالیانه را نیز کاهش می‌دهد، زیرا وقوع یک بلیه غیرمترقبه می‌تواند حجم عظیمی از بودجه را برای بازسازی و یا کاهش آثار آن به سوی خود جلب کند. این موضوع، لزوم بهینه‌سازی شبکه‌های دیدبانی برای تکمیل داده‌های مورد نیاز کاربران، استفاده از ابزارهای نوین برای تجزیه و تحلیل‌ها و مدلسازی‌های اقلیمی، توجه کافی به اهمیت مدیریت ریسک هواشناسی به جای مدیریت بحران و تغییر اقلیم در برنامه‌های کلان کشور برای توسعه پایدار را می‌طلبد.

- با توجه به اهمیت بخش هواشناسی و تأثیر آن بر سایر بخش‌ها از جمله حمل‌ونقل، کشاورزی، محیط زیست، سلامت و غیره لازم است تا به تحقیقات بنیادین و کاربردی در این بخش اهمیت هر چه بیشتری داده شود و دولت مشخص کند که چگونه و از طریق چه سازوکارهایی از تحقیقات بنیادین و کاربردی حمایت خواهد کرد.

- با توجه به تفکیک پژوهشکده هواشناسی و پژوهشکده اقلیم‌شناسی مشهد، لازم است تا در اعطای اعتبار به این دو مرکز پژوهشی در سال ۱۳۹۴ دقت بیشتری صورت گیرد زیرا اداره مستقل این دو مجموعه نیازمند بودجه بیشتری نسبت به گذشته است.

- لازم است تا به مبحث پیش‌بینی و پیش‌آگاهی برای کاهش آثار زیانبار پدیده‌های مخرب جوی نظیر سیل، گردوغبار، خشکسالی، طوفان و غیره از طریق توسعه سامانه‌های پیش‌بینی و پیش‌آگاهی و هشدار مخاطرات جوی و تکمیل انواع ایستگاه‌های هواشناسی از جمله رادار و همچنین ظرفیت‌سازی و به‌کارگیری نیروی انسانی متخصص در جهت پیگیری اصل سازگاری با اقلیم با توجه به منویات مقام معظم رهبری براساس سیاست‌های کلی آمایش سرزمین و مقابله با خشکسالی توجه بیشتری شود.

- ضروری است توسعه و تجهیز ایستگاه‌های هواشناسی کشاورزی و مرکز ملی خشکسالی در جهت تأمین امنیت غذایی از طریق صدور پیش‌آگاهی‌ها و آموزش‌های لازم در جهت کاهش خسارات به محصولات کشاورزی در راستای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی مورد توجه قرار گیرد.

- از آنجایی که اخیراً معضل گردوغبار به یکی از چالش‌های جدی زیست‌محیطی کشور تبدیل شده است، لازم است تا اعتبارات مربوط به مطالعه، تجهیز ایستگاه‌های اندازه‌گیری و پایش و تسریع در اجرای سامانه‌های پیش‌آگاهی در اعتبارات سازمان هواشناسی کشور به عنوان یکی از دستگاه‌های

مرتبط و دارای ظرفیت تخصصی در مواجهه با این امر، لحاظ شود. در پایان به نظر می‌رسد که وضعیت کنونی بودجه بخش هواشناسی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ و تداوم روند قبلی در این زمینه نمی‌تواند مبنای صحیحی برای تحقق اهداف برنامه پنجم در برنامه‌ریزی بخش‌های مختلف کشاورزی، آب، حمل‌ونقل، محیط زیست و غیره باشد. در ضمن ضرورت دارد بخش هواشناسی به عنوان یکی از زیرساخت‌های تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی برای مقابله با هرگونه شرایط غیرعادی و بحرانی برای افزایش قدرت و توان درونی کشور، بیشتر مورد توجه قرار گیرد.

۲. بررسی بودجه بخش مدیریت بحران کشور

۲-۱. تاریخچه سازمان مدیریت بحران کشور

پس از زمین‌لرزه مهیب بم، بعد از سال‌ها اراده‌ای جهت تشکیل سازمانی که بتواند متولی امور حوادث طبیعی در کشور باشد ایجاد شد و در سال ۱۳۸۷ قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور برای مدت ۵ سال و به منظور دستیابی به اهداف ذیل به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید:

- ایجاد مدیریت یکپارچه در امر سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، ایجاد هماهنگی و انسجام در زمینه‌های اجرایی و پژوهشی،
- اطلاع‌رسانی متمرکز و نظارت بر مراحل مختلف مدیریت بحران،
- ساماندهی و بازسازی مناطق آسیب‌دیده،
- استفاده از امکانات و پتانسیل‌های موجود در کشور برای مواجهه با حوادث طبیعی و سوانح پیش‌بینی نشده.

در قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور، شورای عالی مدیریت بحران کشور به ریاست رئیس‌جمهور با وظایفی همچون تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های ملی مرتبط با مدیریت جامع بحران کشور و تنظیم بودجه تفصیلی نظام مدیریت جامع بحران کشور و غیره، همچنین شورای هماهنگی مدیریت بحران کشور به ریاست رئیس سازمان مزبور و کارگروه‌های ۱۴ گانه تخصصی با مسئولیت وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های ذیربط سه رکن اصلی سازمان مدیریت بحران کشور را تشکیل می‌دهند. البته متأسفانه به دلایلی که اشاره خواهد شد این مجموعه در این مدت پنج‌ساله آن‌طور که باید موفق به ایفای نقش واقعی خود نشده است. در پنج سالی که از عمر این سازمان می‌گذرد این سازمان با مشکلات و چالش‌های فراوانی مواجه بوده که از مهم‌ترین آنها می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱. عدم تشکیل جلسات شورای عالی مدیریت بحران با حضور رئیس‌جمهور،
۲. واگذاری وظایف سازمان به سایر دستگاه‌ها در جریان وقوع حوادث مختلف از جمله در زلزله‌های بوشهر، آذربایجان شرقی و غیره طی سه سال اخیر با مصوبات دولت،

۳. عدم تعریف نقش برای سازمان در توزیع و هدایت منابع اعتباری ویژه مدیریت بحران،
۴. واگذاری اعتبارات مدیریت بحران به دستگاه‌های اجرایی از جمله جمعیت هلال احمر و صندوق بیمه،

۵. کم‌توجهی به تصمیمات شورای هماهنگی مدیریت بحران در سطح ملی و استانی به طوری که اعمال مدیریت یکپارچه در مدیریت بحران در مراحل چهارگانه را با چالش جدی روبرو نموده است. علیرغم مشکلات خرد و کلان که اشاره به تک‌تک آنها در این مجال نمی‌گنجد، سازمان مدیریت بحران کشور در این پنج سال اقداماتی را به انجام رسانده است. هر چند برخی از این اقدامات به دلیل مشکلات به صورت بخشی و مقطعی انجام شده‌اند ولی در بعضی حوزه‌ها زیرساخت‌های لازم جهت نیل به اهداف مورد نظر آماده شده که نیازمند توجه دولت برای جلوگیری از ابرتر ماندن آنهاست. از جمله این اقدامات می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- هماهنگی با دستگاه‌های ذیربط برای تهیه برنامه جامع کاهش خطرپذیری کشور در موضوعات زلزله، سیل و خشکسالی؛ که منجر به تهیه شرح خدمات تفصیلی و ابلاغ آن به دستگاه‌های ذیربط شده، اما به دلیل عدم تأمین منابع مالی لازم بلا تکلیف مانده است. لازم به توضیح است که در صورت تهیه این برنامه‌ها، نقشه راه کشور در مدیریت بحران در راستای توسعه متوازن فعالیت‌ها در کلیه بخش‌ها با در نظر داشتن ملاحظات ایمنی در برابر حوادث تهیه خواهد شد.

- انجام هماهنگی‌های لازم با دستگاه‌های تخصصی و تهیه برنامه‌های مدون برای تکمیل زیرساخت‌های سیستم هشدار حوادث از جمله زلزله، سیل، خشکسالی و آتش‌سوزی که این مورد نیز به دلیل عدم اختصاص منابع مالی کافی در وضعیت قابل قبولی نمی‌باشد.
لازم به ذکر است که سازمان مدیریت بحران کشور در حال حاضر با چالش‌های بسیاری روبرو است.

۲-۲. نحوه تخصیص اعتبارات سازمان مدیریت بحران کشور

متأسفانه بدون توجه به معضلات موجود در سیستم مدیریت بحران، ضریب بالای حادثه‌خیزی کشور و عملکرد منفی توزیع اعتبارات و تخصیص‌ها در سال‌های گذشته این سازمان را با مشکلات متعددی مواجه ساخته است. قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور و آیین‌نامه اجرایی آن، تکالیف و مسئولیت‌هایی را به منظور مدیریت یکپارچه در امر سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و ایجاد هماهنگی در مواجهه با حوادث و سوانح غیرمترقبه برای وزارت کشور (سازمان مدیریت بحران) پیش‌بینی نموده که اجرای آنها نیازمند تخصیص اعتبارات مندرج در ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور می‌باشد. در این راستا قانونگذار براساس ماده (۱۱) قانون تشکیل سازمان و ماده (۲۹) آیین‌نامه اجرایی آن به سازمان اجازه داده درصدی از اعتبارات

موضوع ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت را جهت مطالعه و تمهیدات و اقدامات مؤثر و پیشگیرانه و افزایش آمادگی و ارتقای توان مقابله با حوادث هزینه نماید و به منظور تسریع و به حداقل رساندن زمان رسیدگی به امور آسیب‌دیدگان ناشی از حوادث غیرمترقبه در ابتدای هر سال خزانه‌داری کل موظف است معادل ۲۰ درصد از اعتبارات موضوع ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران را به صورت مستقیم در اختیار سازمان مدیریت بحران قرار دهد. از آنجا که در حال حاضر براساس قانون فوق، مسئولیت مدیریت بحران در سطح کشور کماکان با سازمان مدیریت بحران کشور بوده است، اما درخواست‌ها و پیگیری‌های مکرر مسئولین و متعاقب آن پیگیری‌های مکرر این سازمان از معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی نشان می‌دهد که دریافت اعتبارات درخواستی و ابلاغ آن به استان‌ها توسط این سازمان، مستلزم طی فرآیند طولانی و یا عدم اطلاع این سازمان از مراحل تصویب اعتبار در اولویت‌های مورد نظر، گردیده است.

۳-۲. آسیب‌شناسی تخصیص اعتبارات سازمان مدیریت بحران کشور

آسیب‌شناسی تخصیص اعتبارات سازمان مدیریت بحران کشور که در حال حاضر به عنوان بزرگ‌ترین چالش این سازمان مطرح است، به صورت زیر قابل بیان می‌باشد:

۱. فرآیند پیشنهاد، تأیید، تصویب و تخصیص اعتبار از محل منابع ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران به منظور جبران خسارات ناشی از وقوع بلایای طبیعی نسبتاً طولانی بوده و برنامه‌ریزی و اجرای عملیات مقابله با بحران، به ویژه ارائه خدمات ضروری به آسیب‌دیدگان را بیش از یک ماه به تأخیر می‌اندازد. بنابراین خدمات ارائه شده به آسیب‌دیدگان، علیرغم هزینه‌کرد اعتبارات قابل توجه، اثربخش نخواهد بود.

۲. از آنجا که سازمان مدیریت بحران اعتباری را جهت اقدام مناسب در مراحل مختلف بحران در اختیار ندارد، دستگاه‌های اجرایی دولتی، بخش عمومی و خصوصی از انگیزه کافی برای واگذاری امکانات و ارائه خدمات در عملیات اضطراری پس از بحران برخوردار نمی‌باشند چرا که تأمین مالی توسط سازمان مدیریت بحران امکان‌پذیر نیست.

۳. با عنایت به در اختیار نداشتن منابع اعتباری در قالب تنخواه از زمان قبل از وقوع حادثه، بسیاری از اقدامات، فرآیند کارشناسی را طی ننموده و در نتیجه اتخاذ تصمیم برای تأمین منابع مالی مورد نیاز جهت مواجهه با بحران، متأثر از فشارهای سیاسی و اجتماعی می‌شود، لذا امکان برنامه‌ریزی دقیق، سریع و صحیح برای رویارویی با بحران و کاهش خسارات و تلفات ناشی از حوادث وجود نخواهد داشت.

۴. تجربیات سال‌های اخیر نشان می‌دهد اعتبارات مورد نیاز جهت بازسازی مناطق آسیب‌دیده بین ۲ ماه تا یک سال پس از وقوع حادثه، مصوب و در اختیار سازمان‌های ذیربط قرار می‌گیرد که

موجب تأخیر در فرآیند بازسازی می‌گردد در حالی که در صورت در اختیار داشتن تنخواه، امکان شروع عملیات بازسازی بلافاصله پس از عملیات امداد و نجات وجود خواهد داشت و ارتقای کیفیت بازتوانی آسیب‌دیدگان و نیز مشارکت آنان در امر بازسازی را در پی خواهد داشت.

۲-۴. وضعیت اعتبارات سازمان مدیریت بحران کشور در سال‌های اخیر

جدول ۴ وضعیت اعتبارات سازمان مدیریت بحران کشور را طی سال‌های اخیر نشان می‌دهد:

جدول ۴. وضعیت اعتبارات سازمان مدیریت بحران کشور طی سال‌های مختلف

(میلیون ریال)

اعتبارات	عملکرد ۱۳۹۱	مصوب ۱۳۹۲	مصوب ۱۳۹۳	لایحه ۱۳۹۴
اعتبار هزینه‌ای	۳۰,۵۰۸	۳۸,۲۱۴	۴۰,۰۴۳	۴۵,۰۰۰
تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	۵۰۰	۳,۳۵۷	۳,۲۹۸	۴,۰۰۰
مجموع	۳۱,۰۰۸	۴۱,۵۷۱	۴۳,۳۴۱	۴۹,۰۰۰

مأخذ: استعلام از سازمان مدیریت بحران کشور و لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور.

همان‌گونه که جدول ۴ نشان می‌دهد، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملك دارایی‌های سرمایه‌ای سازمان مدیریت بحران کشور به میزان ۴۹,۰۰۰ میلیون ریال می‌باشد، که نسبت به رقم مصوب قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کشور ۱۳ درصد رشد را نشان می‌دهد.

۲-۵. اظهار نظر کارشناسی درباره بودجه بخش مدیریت بحران کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

همان‌گونه که در بخش‌های قبل ذکر شد از جمله مشکلات تخصیص اعتبارات سازمان مدیریت بحران کشور را می‌توان در مواردی مانند طولانی بودن فرآیند پیشنهاد، تأیید، تصویب و تخصیص اعتبار از محل منابع ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور، عدم وجود انگیزه کافی برای دستگاه‌های اجرایی دولتی، بخش عمومی و خصوصی، برای واگذاری امکانات و ارائه خدمات در عملیات اضطراری و عدم وجود اعتبارات مستقل کافی بیان نمود. لازم به ذکر است که در بند «و» تبصره «۱۱» و جزء «۱» بند «و» تبصره «۱۹» متن ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ از منابع اعتباری سازمان مدیریت بحران کشور برای مواردی از جمله خسارات خشکسالی، سرمازدگی، آفات و بیماری‌ها و برخی نیازهای جمعیت هلال احمر استفاده شده است. موارد مذکور به شرح جدول ۵ می‌باشد.

جدول ۵. موارد مرتبط با اعتبارات سازمان مدیریت بحران در ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

اظهار نظر	متن ماده واحده
<p>با عنایت به وجود مشکلات متعدد در وضعیت اعتبارات سازمان مدیریت بحران کشور، به‌عنوان اصلی‌ترین سازمان در ساماندهی امور کشور در وضعیت‌های بحرانی، تخصیص اعتبارات این بخش به بخش‌های دیگر چنانچه در متن ماده واحده آمده است منطقی به نظر نمی‌رسد.</p> <p>بنابراین پیشنهاد می‌شود اعتبارات ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور، صرفاً برای موضوع حوادث پیش‌بینی نشده اختصاص یابد و برای قبل و بعد از آن از جمله اجرای طرح‌های عمرانی در قالب اجرای طرح‌های عمرانی و جداول بودجه پیش‌بینی‌های لازم انجام شود.</p>	<p>بند «و» تبصره «۱۱» - کلیه بانک‌های کشور اعم از دولتی، غیردولتی و مؤسسات مالی و صندوق‌های حمایتی که به بخش کشاورزی تسهیلاتی پرداخت نموده‌اند، موظفاند بازپرداخت وام‌های اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی که دچار خسارت خشکسالی یا سرمازدگی یا آفات و بیماری‌های همه‌گیر و یا حوادث غیرمترقبه و یا آتش‌سوزی غیرعمدی شده باشند را با تأیید کارگروهی متشکل از نمایندگان جهاد کشاورزی شهرستان، بانک مربوط در شهرستان، صندوق بیمه کشاورزی شهرستان و فرمانداری شهرستان، مشروط به تأمین بار مالی اضافی از محل اعتبارات ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور مصوب ۱۳۸۷/۲/۳۱ کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی و اعتبارات پیش‌بینی نشده قانون بودجه به مدت سه سال امهال نمایند.</p>
	<p>جزء «۱» بند «و» تبصره «۱۹» - معادل پنج هزار میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اعتبارات به میزان پنجاه درصد (۵۰٪) از محل منابع ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و پنجاه درصد (۵۰٪) از محل ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور به جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران اختصاص می‌یابد. از اعتبارات مذکور مبلغ دو هزار و پانصد میلیارد (۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال برای خرید و تأمین بالگرد و تجهیزات امداد هوایی و ناوگان اطفای حریق و باقی‌مانده اعتبار نیز به نسبت چهل درصد (۴۰٪) هزینه‌ای و شصت درصد (۶۰٪) تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای حفظ، نگهداری، تقویت و توسعه شبکه امداد و نجات، تأمین امکانات و تجهیزات نوسازی، بازسازی، خرید و احداث پایگاه‌ها و انبارهای اضطراری، ساختمان‌های ستادی و اجرایی و خودروهای امداد و نجات و اجرای مأموریت و تکالیف و وظایف مندرج در قانون اساسنامه جمعیت مذکور، به منظور پیش‌بینی، پیشگیری، آمادگی و مقابله با حوادث و سوانح و بحران‌ها در اختیار جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران قرار می‌گیرد.</p>

لازم به ذکر است، از آنجایی که قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور به صورت موقت است، لذا برای دائمی کردن و بسط تشکیلات آن متناسب با مواد قانونی مربوط و اهداف و رسالت‌های سازمانی، لازم است بررسی شود که آیا رشد ۱۳ درصدی اعتبارات این سازمان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ می‌تواند متناسب با رسالت‌های سازمان مذکور باشد یا خیر؟ با ملاحظه اینکه سازمان مدیریت بحران کشور در دوران رشد سازمانی قرار دارد به نظر می‌رسد که رشد اعتبارات آن به میزان کمتر از سطح تورم نیاز به بررسی دقیق و کارشناسی دارد.

منابع و مأخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور.
۲. قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.
۴. استعلام از سازمان هواشناسی کشور.
۵. استعلام از سازمان مدیریت بحران کشور.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۴۰۶۷

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور ۲۳. بخش‌های هواشناسی و مدیریت بحران

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه آب)

تهیه و تدوین کنندگان: نرجس‌السادات عبدالمنافی، مهدی مظاهری

مدیر مطالعه: جمال محمدولی سامانی

ناظران علمی: محمدرضا محمدخانی، محسن صمدی

متقاضی: کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳/۱۰/۱